

Woningbouw en netcongestie

Datum: 16 maart 2026

Deze memo is opgesteld door Flevoland, Gelderland en Utrecht samen. De informatie in deze memo wordt ook geplaatst op het woningbouw gedeelte van onze provinciale websites.

Aanleiding en doel

De druk op het elektriciteitsnet in een deel van Flevoland (Flevopolder), Gelderland en Utrecht is recent verder toegenomen. TenneT heeft op 12 februari 2026 aangegeven dat het net zijn grenzen heeft bereikt en dat zonder aanvullende interventies deze zomer een algehele aansluitstop dreigt. Daarmee is de urgentie voor overheden en netbeheerders vergroot om maatregelen te treffen. Tegelijkertijd is sinds 1 januari 2026 het nieuwe prioriteringskader van de ACM in werking getreden. Dat kader heeft gevolgen voor hoe kleinverbruikers, inclusief woningbouwprojecten, transportcapaciteit kunnen aanvragen en prioriteit krijgen op de beschikbare netcapaciteit. Daarnaast bevinden de FGU-provincies zich in het verordeningsproces rond het invoeren van een netcapaciteitsplafond voor netbewuste woningbouw, waarin recente juridische aandachtspunten leiden tot mogelijke aanpassingen en vertraging.

Doel van deze memo is om gemeenten te informeren over deze samenlopende ontwikkelingen, de implicaties ervan voor de uitvoering van woningbouwopgaven in deze provincies, en om handelingsperspectief te bieden voor de korte en middellange termijn.

Aansluitstop

Wat weten we nu over de aansluitstop?

Op 12 februari jl. heeft TenneT de waarschuwing afgegeven dat de tot nu toe ingezette maatregelen vanuit het actieplan netcongestie onvoldoende hebben opgeleverd en dat er voor het elektriciteitsnet in deel Flevoland (Flevopolder), Gelderland en Utrecht een algehele aansluitstop dreigt. TenneT is verantwoordelijk voor het besluit over een aansluitstop. Het stroomverbruik tijdens piekuren blijft stijgen, waardoor hoogspanningskabels en stations structureel overbelast dreigen te raken. Hierdoor neemt de kans op grootschalige stroomuitval toe. Zonder aanvullende interventies dreigt deze zomer een algehele aansluitstop. Dit raakt niet alleen woningbouw, maar ook consumenten en mkb-bedrijven. Grootverbruikers stonden al op een wachtrij. Regionale verschillen kunnen optreden.

De provincies en gemeenten hebben het Rijk en TenneT met klem verzocht om alles in het werk te stellen een dergelijke aansluitstop af te wenden. Onder leiding van het ministerie van EZK, in nauwe samenwerking met BZK, is inmiddels een crisisteam opgezet om tot intensivering van het bestaande maatregelpakket te komen. Daarbij liggen alle mogelijke (dus ook onorthodoxe) maatregelen op tafel. Eind maart wordt hier meer duidelijkheid over verwacht, ook over hoe gemeenten en provincies kunnen bijdragen aan het realiseren van die noodmaatregelen.

Wat kunnen gemeenten van de FGU-provincies verwachten?

Wij voorzien het crisisteam van informatie en capaciteit zodat er snel tot werkbare oplossingen kan worden gekomen. Daarnaast heeft elke provincie ook een eigen regionale crisisaanpak die zich richt op het beter benutten van de bestaande netruimte en het versnellen van tijdelijke oplossingen. Dit is een integrale aanpak die niet specifiek woningbouw-gerelateerd is. Als het maatregelpakket vanuit het Rijk bekend is kijken we als provincie hoe we gemeenten het best kunnen ondersteunen en inventariseren wat er nog wél gerealiseerd kan worden, waaronder woningbouw. Bijvoorbeeld door in FGU-verband en samen met de netbeheerders een verkenning te doen naar mogelijkheden binnen contractvormen en flexibele opwek van elektriciteit, waardoor een woonwijk tijdelijk in de eigen energiebehoefte kan voorzien.

Wat adviseren we gemeenten?

We adviseren gemeenten om samen met ontwikkelaars het reguliere proces van transportverzoeken van woningbouwprojecten, die een reguliere uitvoeringstermijn van 3 jaar hebben, te blijven volgen. Dat proces geldt nog tot 1 juli 2026, daarna wordt capaciteit toegekend via het ACM prioriteringskader (zie: ACM prioriteringskader). De netbeheerder doet dan een netcheck net als de afgelopen jaren. Projecten met een definitieve toezegging voor transport behouden die en komen in beginsel niet op de wachtlijst indien een aansluitstop wordt afgekondigd. Het is belangrijk ook bij een aansluitstop projecten te blijven aanmelden: als er dan maatregelen getroffen worden die zorgen voor extra transportcapaciteit, kan deze onder de projecten op de wachtlijst verdeeld worden.

Meer informatie

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2026Z05035&did=2026D11458

ACM prioriteringskader

Wat weten we nu over het ACM prioriteringskader?

Per 1 januari 2026 is het nieuwe prioriteringskader van de ACM ingegaan. Dit kader regelt welke projecten op de wachtlijst voorrang (prioriteit) krijgen. In 2026 geldt er een overgangssituatie waarbij dit kader stapsgewijs wordt ingevoerd. Tot 1 juli 2026 werken de netbeheerders nog conform de oude werkwijze. Na 1 juli wordt de gereserveerde ruimte stapsgewijs aan projecten met prioriteit 1, 2 en 3 verstrekt en vanaf 1 januari 2027 ook aan projecten zonder prioriteit. Als er door de gemeente een verzoek tot transportcapaciteit wordt gedaan bij de netbeheerder, kan ook een verzoek tot prioriteit worden ingediend. De prioriteit zorgt voor een hogere plek op de wachtlijst. De eisen, waaraan een woningbouwproject aan moet voldoen om prioriteit toegekend te krijgen, staan nader toegelicht op de ACM website.

Woningbouwprojecten, die in de 3^e prioriteitscategorie vallen, kunnen vanaf 1 oktober 2026 vervroegd transportcapaciteit aanvragen. Hoe dit vervroegd aanvragen werkt en welke eisen gesteld worden, wordt nog uitgewerkt in een werkgroep met ACM, KGG, VRO, IPO en VNG. Meer duidelijkheid daarover wordt in april 2026 verwacht. We verwachten dan ook duidelijkheid over hoe de aanvraagprocedure precies werkt tussen 1 juli en 1 oktober 2026.

Wat wordt er van gemeenten verwacht? En wat kunnen gemeenten van de provincie verwachten?

Vooralsnog lijkt het aan gemeenten om zowel transportcapaciteit als prioriteit aan te vragen bij de netbeheerder. De provincie Utrecht heeft in december 2025 bij Stedin een gebundelde aanvraag voor transportcapaciteit gedaan voor alle Woondeal-projecten tot en met 2030. Stedin kijkt op dit moment naar de juridische status van deze aanvraag. Wanneer daar meer over bekend is zal Utrecht dat direct laten weten aan alle Utrechtse gemeenten. Omdat Liander in de afgelopen weken duidelijk heeft gemaakt dat het doen van een aanvraag eerder

in het bouwproces (vervroegd aanvragen) écht pas vanaf 1 oktober 2026 mogelijk is, gaan de provincies Flevoland en Gelderland nu geen gebundelde aanvraag doen.

Desalniettemin achten wij, met het oog op de dreigende aansluitstop, het belangrijk dat er regionaal wordt gekeken naar hoe toekomstige beschikbare ruimte wordt verdeeld over woningbouwprojecten. Het risico bestaat dat als we niet over gemeentelijke grenzen heen kijken, niet de projecten die al het verst in het proces zijn de beschikbare ruimte krijgen, maar de projecten van gemeenten die de meeste menskracht hebben om aanvragen te versnellen. De drie provincies zullen in overleg gaan met netbeheerders, het Rijk en de VNG om te bezien of zij oplossingen zien die ervoor kunnen zorgen dat er zoveel als mogelijk een gelijk speelveld ontstaat voor gemeenten om de projecten met het grootste maatschappelijke belang bovenaan de wachtlijst te zetten. Wanneer we meer weten, bijvoorbeeld wat van gemeenten verwacht wordt, dan informeren wij daarover via onze websites.

Wat adviseren we gemeenten?

We adviseren namens de FGU-provincies om als gemeente zo snel mogelijk alle geplande woningbouwprojecten te analyseren. Inventariseer samen met projectontwikkelaars welke woningbouwprojecten de komende jaren op de planning staan en in welke fase deze zitten, om te kijken welke nog vóór 1 juli 2026 in het reguliere proces mee kunnen doen. Er wordt dan, indien beschikbaar, capaciteit toegewezen vanuit reserveringen in plaats van via het ACM prioriteringskader. Dit gaat via mijnaansluiting.nl en kan alleen voor aanvragen die voldoen aan de eisen (bijvoorbeeld uitvoering start binnen 3 jaar) en voldoende concreet zijn.

Meer informatie

<https://vng.nl/artikelen/eerder-aanvragen-in-het-bouwproces>

<https://www.liander.nl/grootzakelijk/energietransitie/maatschappelijk-prioriteren>

<https://www.liander.nl/voor-projectontwikkelaars>

<https://www.liander.nl/voor-overheid-en-gemeenten>

<https://www.stedin.net/zakelijk/energietransitie/beschikbare-netcapaciteit/maatschappelijk-prioriteren>

<https://www.stedin.net/energietransitie/congestie>

Instructieregels netbewuste nieuwbouw

Wat is de stand van zaken van het verorderingsproces met de instructieregel voor een netcapaciteitsplafond?

De FGU-provincies hebben hetzelfde netcapaciteitsplafond (voorheen: 'netbudget') voor netbewuste woningbouw in procedure gebracht voor de Omgevingsverordening. Juridisch advies brengt echter onverwacht aan het licht dat er risico's zijn met de huidige ontwerp teksten op ongewenste doorkruising van het Besluit bouwwerken Leefomgeving (Bbl). Zowel oogmerk als object van de voorgenomen instructieregel wijken mogelijk onvoldoende af van die van het Bbl. Decentrale overheden mogen namelijk geen strengere bouwvoorschriften maken die al in het Bbl zijn gereguleerd.

Dit betekent niet dat de provincies nu stoppen het netcapaciteitsplafond. In Flevoland en Gelderland kunnen nog inspraakreacties ingediend worden op de ontwerp Omgevingsverordening. We onderzoeken hoe we de grondslag onder de regels kunnen verstevigen. Wij kijken nu naar de volgende manieren:

- Zonder al te veel aanpassingen van de instructieregels duidelijker maken welke niet-Bbl maatregelen getroffen kunnen worden om aan de normen te voldoen, bijvoorbeeld in de bijlagen met rekenregels.
- De grondslag verbreden door extra niet-Bbl-maatregelen toe te staan om aan de normen te voldoen, bijvoorbeeld een (buurt)accu.
- Alsnog een experiment onder de Omgevingswet aanvragen en een uitzondering krijgen.

De inwerkingtreding van de instructieregels voor netbewuste woningbouw zal zeer waarschijnlijk enkele maanden later zijn dan nu gepland. Omdat we nu als provincies extra werk te doen hebben om de grondslag onder de instructieregel te versterken, moeten we de al beperkte menskracht anders inzetten. Dat betekent dat we het lopende gemeentelijke implementatietraject en additionele informatiesessies vanuit provincies voor gemeenten tijdelijk pauzeren. We hopen dit voor de zomer weer te hervatten. De onderzoeken naar kosten en baten van netbewust bouwen en de rekenregels voor het netcapaciteitsplafond lopen ondertussen door. We verwachten publicaties daarvan op netbewustbouwen.com en onze provinciale websites eind mei tot begin april. Daarnaast is er een tweetal informatie-documenten gepubliceerd op netbewustbouwen.com en wordt er gewerkt aan een Q&A-document.

Wat wordt er van gemeenten verwacht? En wat kunnen gemeenten van de provincie verwachten?

Ondanks mogelijke vertraging vragen we gemeenten zich nu al voor te bereiden op het netcapaciteitsplafond. Het uitgangspunt van de provincies is nog steeds om normen voor netbewuste nieuwbouw in te voeren, met eventuele aanpassingen zoals hierboven beschreven. De ingangsdatum verschuift waarschijnlijk. Voorbereiding blijft noodzakelijk. De informatiedocumenten op netbewustbouwen.com geven een eerste inzicht in wat er aan voorbereiding nodig is. Uit de werkgroep 'gemeentelijke implementatie' waar ook de VNG en enkele gemeenten in participeren, komen vanaf Q3 ook een aantal producten beschikbaar die hierbij gaan helpen. Dit zijn bijvoorbeeld voorbeeldteksten voor het omgevingsplan, procesbeschrijvingen en vergunningsteksten. Daarnaast zal er per provincie worden gekeken wat nodig is om gemeenten goed te ondersteunen bij het verder implementeren van het netcapaciteitsplafond.

Tot slot willen we benadrukken dat netbewust bouwen een prioriteit is als het gaat om het realiseren van toekomstige woningen in de provincies Flevoland, Gelderland en Utrecht. Hoe netbewuster een woning gebouwd wordt, hoe meer ruimte er op het net overblijft voor andere (woningbouw) ontwikkelingen. Ook bij een aansluitstop helpt netbewust bouwen om toekomstig beschikbare ruimte te behouden en efficiënt(er) te gebruiken. Daarom adviseren we gemeenten en projectontwikkelaars om ook in de periode voordat onze instructieregels gelden zo veel als mogelijk in te zetten op netbewuste bouw.

Meer informatie

<https://netbewustbouwen.com/wp-content/uploads/2026/02/Netcapaciteitsplafond-in-de-praktijk.pdf>

<https://netbewustbouwen.com/wp-content/uploads/2026/02/Netcapaciteitsplafond-Proces-en-planning.pdf>

<https://netbewustbouwen.com>